



## Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2020. július 9.\*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Jelzálog-fedezett kölcsönszerződés – A kamatláb változását korlátozó feltétel (minimális kamatlábra vonatkozó feltétel) – Novációs szerződés – A szerződés feltételeivel szembeni keresetindításról való lemondás – A kötelező jelleg hiánya”

A C-452/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (terueli 3. számú elsőfokú és vizsgálóbíró, Spanyolország) a Bírósághoz 2018. július 11-én érkezett, 2018. június 26-i határozatával terjesztett elő az

**XZ**

és

az **Ibercaja Banco SA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: M. Vilaras tanácselnök, S. Rodin (előadó), D. Šváby, K. Jürimäe és N. Piçarra bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: L. Carrasco-Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. szeptember 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- XZ képviseletében kezdetben: D. J. Fernández Yubero, később: J. de la Torre García, R. López Garbayo és M. Pradel Gonzalo abogados,
- az Ibercaja Banco, SA képviseletében J. M. Rodríguez Cárcamo és A. M. Rodríguez Conde abogados,
- a spanyol kormány képviseletében kezdetben: M. J. García-Valdecasas Dorrego, később: L. Aguilera Ruiz, meghatalmazotti minőségben,

\* Az eljárás nyelve: spanyol.

– az Európai Bizottság képviselőjében J. Baquero Cruz, N. Ruiz García Napoleón és C. Valero, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2020. január 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

### Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3–6. cikkének értelmezésére irányul.
- 2 E kérelmet az XZ és az Ibercaja Banco SA között, az általuk kötött jelzálog-fedezett kölcsönszerződésben szereplő feltételek tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

### Jogi háttér

#### *Az uniós jog*

- 3 A 93/13 irányelv 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében.

Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki ennek a cikknek az alkalmazhatóságát a szerződés többi részére, ha a szerződés átfogó megítélése arra enged következtetni, hogy a szerződés mégiscsak egy előre kidolgozott szabványszerződés.

Olyan esetekben, amikor egy eladó vagy szolgáltató arra hivatkozik, hogy egy szabványfeltételt egyedileg megtárgyaltak, ennek bizonyítása az eladót vagy szolgáltatót terheli.

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”

- 4 Ugyanezen irányelv 4. cikke előírja:

„(1) A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére, vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ. [Helyesen: A 7. cikk sérelme nélkül valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát a szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével kell megítélni, tekintettel – a szerződéskötés időpontjára vonatkoztatva – a szerződéskötést kísérő valamennyi körülményre, valamint e szerződés vagy más olyan szerződés összes többi feltételére, amelytől e szerződés függ.]

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek. [helyesen: A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az árnak vagy díjazásnak az ellenértékként szállított árunak vagy nyújtott szolgáltatásnak való megfelelésére, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.]”

- 5 Az említett irányelv 5. cikkének szövege a következő:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak [helyesen: feltételeknek mindig világosnak] és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó. Ez az értelmezési szabály nem alkalmazandó a 7. cikk (2) bekezdésében említett eljárások vonatkozásában.”

- 6 Ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

- 7 A 93/13 irányelv 8. cikke szerint:

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

- 8 Ezen irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja, amely azon feltételek példalózó, nem kimerítő felsorolását tartalmazza, amelyek tisztességtelennek tekinthetők, a következőképpen szól:

„Azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[...]

- q) kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében [helyesen: kizárják vagy gátolják a fogyasztó peres eljárás kezdeményezéséhez vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételéhez való jogának gyakorlását] [...]

## **A spanyol jog**

### *Az 1/2007 királyi törvényerejű rendelet*

- 9 A 93/13 irányelvet a spanyol jogba lényegében az 1998. április 13-i Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (az általános szerződési feltételekről szóló 7/1998. törvény, a BOE 1998. április 14-i 89. száma, 12304. o.) ültette át, amelyet különböző uniós fogyasztóvédelmi irányelveket átültető más rendelkezésekkel együtt a 2007. november 16-i Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvény és egyéb kapcsolódó törvények átdolgozásáról szóló 1/2007. királyi törvényerejű rendelet, a BOE 2007. november 30-i 287. száma, 49181. o.) átdolgozott.

10 Az 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet 10. cikke szerint:

„A jelen királyi törvényerejű rendelet által a fogyasztók és a felhasználók részére biztosított jogokról való előzetes lemondás a Código Civil [(polgári törvénykönyv)] 6. cikkének megfelelően a jogszabály megkerülésével létrejött jogi aktusokhoz hasonlóan érvénytelen.”

11 Az 1/2007. királyi törvényerejű rendelet 83. cikkének (1) bekezdése ezenkívül kimondja, hogy „[a] tisztességtelen feltételek érvénytelenek, és azok nem írottak tekintendők”.

#### *A polgári törvénykönyv*

12 A polgári törvénykönyv 1208. cikke értelmében:

„A nováció semmis, ha az eredeti kötelelem is az volt, kivéve, ha a semmisségi okra csak az adós hivatkozhat, vagy ha a jóváhagyás az eredetileg semmis aktusokat érvényessé teszi.”

#### **Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések**

13 XZ a 2011. december 23-i közokirat útján 148 813,04 euró összegért ingatlant szerzett egy ingatlanfejlesztő cégtől, és ezáltal a Caja de Ahorros de la Inmaculada de la Inmaculada de Aragón, később Ibercaja Banco nevű hitelintézet által ezen ingatlanra vonatkozóan nyújtott jelzálog-fedezetű kölcsön adósaként e cég helyébe lépett. XZ ily módon elfogadta az e jelzálog-fedezetű kölcsönre (a továbbiakban: jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés) vonatkozóan az eredeti adós és a hitelintézet által meghatározott valamennyi megállapodást és feltételt.

14 A jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés tartalmazott egy, az e kölcsönre alkalmazandó maximális és minimális kamatlábra vonatkozó feltételt, amely szerint a maximális éves kamatláb 9,75%, a minimális éves kamatláb pedig 3,25%.

15 E jelzálog-fedezetű kölcsönszerződést a 2014. március 4-i, többek között a minimális kamatlábra vonatkozó feltételben meghatározott kamatlábra vonatkozó módosító aktussal (a továbbiakban: novációs szerződés) módosították, amely így évi 2,35%-os nominális kamatlábra csökkent. A novációs szerződés ezenkívül a következő szövegű feltételt tartalmazta: „A felek megerősítik, hogy a hitel érvényes és alkalmazható, annak feltételeit megfelelőnek ítélik, ebből következően kifejezetten és kölcsönösen lemondanak a másik féllel szembeni keresetindításról a megkötött szerződést és annak feltételeit, valamint az eddigi törlesztéseket és kifizetéseket illetően, amely törlesztések és kifizetések szerződésszerű jellegét elismerik.” Kézzel írott megjegyzésében XZ ezenkívül jelezte, hogy tudomása van arról, és megértette, hogy „a kölcsön kamatlába soha nem fog az évi 2,35%-os nominális kamatláb alá csökkenni.”

16 XZ keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (terueli 3. számú elsőfokú és vizsgálóbíróság) előtt, amelyben kérte, hogy ez a bíróság állapítsa meg, hogy a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződésben szereplő minimális kamatlábra vonatkozó feltétel tisztességtelen, valamint kötelezze a hitelintézetet e feltétel kihagyására, és az említett feltétel alapján a kölcsönszerződés megkötése óta jogalap nélkül kifizetett összegek visszafizetésére.

17 Mivel az Ibercaja Banco vitatta XZ-nek a novációs szerződés feltételeivel kapcsolatos követeléseit, az alapeljárás felperese a kérdést előterjesztő bíróságtól annak megállapítását is kérte, hogy a jogi aktusokat – amelyek a szerződést, és különösen a szerződés azon feltételét módosítják, amelynek tisztességtelen jellegére hivatkoztak –, mennyiben „fertőzi meg” ez a feltétel, ennél fogva az 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet 83. cikkének alapján megfelelően megszűnik-e ezen jogi aktusok kötelező jellege.

- 18 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az Ibercaja Banco a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) 2013. május 9-i 241/2013. sz., a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződésekben szereplő minimális kamatlábra vonatkozó feltételek semmisségét az egyértelműség és az átláthatóság követelményének való megfelelés hiánya miatt kimondó ítéletét követően kezdte meg az általa kötött jelzálog-fedezetű kölcsönszerződésekben szereplő minimális kamatlábra vonatkozó feltételek újratárgyalási folyamatát. Ugyanakkor e bíróság számára kétséges, hogy valamely tisztességtelen feltétel újratárgyalása összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében megállapított elvvel, amely szerint a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.
- 19 Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy előfordulhat, hogy maga a novációs szerződés nem felel meg a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által megállapított „átláthatósági teszt” feltételeinek. Az alapeljárásban e bíróság hivatkozik többek között a jogok és kötelezettségek között a kölcsönvevő rovására fennálló jelentős egyenlőtlenségre, azon veszteségekre vonatkozó tájékoztatás hiányára, amelyek az új minimális kamatlábra vonatkozó feltétel alkalmazása miatt a kölcsönvevőt érhetik, valamint arra, hogy a kölcsönvevő nem képes megtéríteni a elszenvedett veszteséget, mivel lemondott a kölcsönadó hitelintézettel szembeni bármely keresetindításról.
- 20 E körülmények között a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (terueli 3. számú elsőfokú és vizsgálóbíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Azon elvet, miszerint a semmis feltételeknek nincs kötelező jellegük ([a 93/13 irányelv] 6. cikke), ki kell-e terjeszteni az e feltételek követően létrejött olyan szerződésekre és jogügyletekre is, mint például a novációs szerződésre?

Továbbá, mivel a semmisség azt jelenti, hogy a szóban forgó feltételt úgy kell tekinteni, mintha az soha nem is létezett volna a szerződés jogi-gazdasági élete során, le lehet-e vonni azt a következtetést, hogy a későbbi jogi aktusoknak, nevezetesen a novációs szerződésnek, és a feltételre gyakorolt joghatásuknak szintén megszűnik a jogi értelemben vett fennállása, és azokat nem létezőnek, illetve joghatás kiváltására alkalmatlannak kell tekinteni?

- 2) A meg nem tárgyalt feltételek módosításáról vagy egyeztetéséről szóló olyan okiratok, amelyek a tisztességtelen feltételek hiányára és az átláthatóságra vonatkozó ellenőrzéseken valószínűleg nem felelnének meg, általános szerződési feltétel jellegét ölthetik-e a [93/13 irányelv] 3. cikkének rendelkezése értelmében, és ugyanazon semmisségi okok vonatkoznak-e rájuk, mint a nováció vagy egyezség útján módosított eredeti okiratokra?
- 3) A novációs szerződésben foglalt keresetindításról való lemondást szintén semmisnek kell-e tekinteni, amennyiben az ügyfelek által kötött szerződésekben nem adtak tájékoztatást számukra arról, hogy semmis szerződési feltételről van szó, és arról sem, hogy a minimális kamatlábra vonatkozó feltétel eredeti előírására tekintettel fizetett kamatok visszatérítéseként pénzüsszegré vagy pénzben kifejezett összegre jogosultak?

Az ügyfél ennek megfelelően úgy írta alá a keresetindítási jogról való lemondást, hogy a bank nem tájékoztatja arról, hogy miről, és arról sem, hogy mekkora pénzüsszegről mond le.

- 4) Ha a kölcsönt módosító novációs szerződést az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlata és a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése, illetve 4. cikkének (2) bekezdése alapján vizsgáljuk, az abban foglalt minimális kamatlábra vonatkozó új feltétel is átláthatatlan-e, mivel a bank sem tartja be a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 2013. május 9-i ítéletében meghatározott átláthatósági követelményeket, és nem tájékoztatja az ügyfelet a jelzálogszerződésében szereplő, említett feltétel tényleges gazdasági költségeiről oly módon, hogy ezáltal megismerhesse a minimális kamatlábra vonatkozó új feltétel alkalmazása esetén fizetendő kamatlábat (és az ebből következő



törlesztőrészletet), valamint a minimális kamatlábra vonatkozó feltétel alkalmazásának hiányában fizetendő kamatlábat (és az ebből következő törlesztőrészletet), amennyiben a jelzálog-fedezett kölcsönszerződésben kikötött kamatlábat alsó korlát nélkül alkalmazzák?

Azaz a minimális kamatlábra vonatkozó feltételre vonatkozó, »novációs okiratnak« nevezett okirat ügyféllel való aláíratásakor a pénzügyintézetnek meg kell-e felelnie a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében, illetve 4. cikkének (2) bekezdésében hivatkozott átláthatósági vizsgálatnak, és tájékoztatnia kell-e a fogyasztót a minimális kamatlábra vonatkozó feltétel alkalmazása miatt őt érő veszteség összegéről, valamint az alkalmazandó kamatról, amennyiben az említett feltételek nem léteznének, és ha ezt nem tette meg, ezen okiratok szintén semmisnek minősülnek-e?

- 5) A kölcsönt módosító novációs szerződésre vonatkozó általános szerződési feltételekben foglalt keresetindítási jog kizárása, tartalma miatt, tisztességtelen jellegű feltételnek minősülhet-e a 93/13 irányelv 3. cikk (1) bekezdése alapján, a tisztességtelen feltételekről szóló melléklettel, és konkrétan az 1. pont q) pontjával összefüggésben, mivel korlátozzák a fogyasztó azon jogok gyakorlásához fűződő jogát, amelyek a szerződéskötést követően keletkezhetnek vagy merülhetnek fel, ahogy az (a Bíróság 2016. december 21-i [...] ítélete alapján) a megfizetett kamatok teljes összegének visszatérítésének követelésére vonatkozó lehetőséggel történt?”

## **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről**

### *Az első kérdésről*

- 21 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele, amelynek tisztességtelen jellege bírósági úton megállapítható, jogszerű tárgyát képezze az ezen eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti novációs szerződésnek, amely szerződéssel ez utóbbi lemond azon jogkövetkezményekről, amelyeket e feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása vonna maga után.
- 22 Emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 53. pont).
- 23 Így a tisztességtelennek nyilvánított szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgy hogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).
- 24 Következésképpen a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével összhangban a nemzeti bíróság feladata, hogy a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásától eltekintsen annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztóra nézve, kivéve, ha ezt a fogyasztó ellenzi (2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 25 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából azonban kitűnik, hogy a fogyasztó hatékony védelemhez való joga magában foglalja azt a jogosultságát is, hogy a jogai érvényesítéséről lemondjon, ezért adott esetben figyelembe kell venni a fogyasztó által kifejezett szándékot, amikor a tisztességtelen feltétel kötelező

ereje hiányának tudatában ez utóbbi mégis kijelenti, hogy tiltakozik ennek mellőzése ellen, ezáltal szabad és világos hozzájárulását adja a kérdéses feltételhez (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet, C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 25. pont).

- 26 A 93/13 irányelv szabályai ugyanis nem terjednek addig, hogy kötelezővé tegyék az irányelv által a fogyasztók javára bevezetett, az eladók vagy szolgáltatók által alkalmazott tisztességtelen feltételek alkalmazásával szembeni védelem rendszerét. Következésképpen, ha a fogyasztó úgy dönt, hogy nem hivatkozik erre a védelmi rendszerre, az nem alkalmazható (2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 54. pont).
- 27 Ily módon a nemzeti bíróság kötelezettsége, hogy adott esetben figyelembe vegye a fogyasztó által kifejezett szándékot, amikor a tisztességtelen feltétel kötelező ereje hiányának tudatában ez utóbbi mégis kijelenti, hogy tiltakozik ennek mellőzése ellen, ezáltal szabadon és tájékozottan adja hozzájárulását ehhez a feltételhez (lásd ebben az értelemben: 2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 35. pont).
- 28 Ebből következően, hasonlóképpen el kell fogadni, amint arra a főtanácsnok indítványának 39–42. pontjában lényegében rámutatott, hogy a fogyasztó jogosult lemondani arról, hogy a feltétel tisztességtelen jellegére egy olyan novációs szerződés keretében hivatkozzon, amellyel a fogyasztó lemond az ilyen feltétel tisztességtelen jellegének megállapításához fűződő jogkövetkezményekről, feltéve, hogy e lemondás szabad és tájékozott hozzájáruláson alapul.
- 29 Ugyanakkor, amint az a jelen ítélet 25. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következik, az a tény, hogy a fogyasztó lemond arról, hogy valamely tisztességtelen feltétel semmisségére hivatkozzon, csak akkor vehető figyelembe, ha e lemondás során a fogyasztó tudatában volt a feltétel nem kötelező jellegének és az abból eredő következményeknek. Csak ebben az esetben tekinthető úgy, hogy az ilyen feltétel novációjának fogyasztó általi elfogadása a 93/13 irányelv 3. cikkében előírt követelmények tiszteletben tartása mellett, szabad és tájékozott hozzájáruláson alapul, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.
- 30 A fenti megfontolásokból következik, hogy az előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele, amelynek tisztességtelen jellege bírósági úton megállapítható, az ezen eladó vagy szolgáltató és e fogyasztó közötti novációs szerződés tárgyát képezze, amely szerződéssel a fogyasztó lemond azon jogkövetkezményekről, amelyeket e feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása vonna maga után, azzal a feltétellel, hogy e lemondás a fogyasztó szabad és tájékozott hozzájárulásán alapul, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.

### ***A második kérdéstről***

- 31 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy egyedileg meg nem tárgyaltnak, és adott esetben tisztességtelennek minősíthető az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele, amely az e felek által korábban kötött szerződésben szereplő, potenciálisan tisztességtelen feltétel módosítására, vagy ez utóbbi feltétel tisztességtelen jellege következményeinek meghatározására irányul.
- 32 Emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés tisztességtelen jellegének vizsgálata olyan feltételekre vonatkozik, amelyeket egyedileg meg nem tárgyaltak meg.

- 33 Ezen irányelv 3. cikkének (2) bekezdése pontosítja, hogy egy feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalta feltételnek tekintendő, ha azt az eladó vagy szolgáltató már előzetesen megfogalmazta, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében. E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy egyedileg meg nem tárgyalta feltételnek minősül az a feltétel, amelyet általános használat céljából fogalmaztak meg (2015. január 15-i Šiba ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 31. pont).
- 34 Márpedig e feltételek egy olyan szerződési feltétel esetében is teljesülhetnek, amely az ugyanazon felek által kötött korábbi szerződésben szereplő, esetlegesen tisztességtelen feltétel módosítására vagy e másik feltétel tisztességtelen jellege következményeinek a meghatározására irányul. Az a körülmény, hogy az új feltétel egy korábbi, egyedileg meg nem tárgyalta feltétel módosítására irányul, önmagában nem mentesíti a nemzeti bíróságot az annak megvizsgálására vonatkozó kötelezettsége alól, hogy a fogyasztó a 93/13 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében ténylegesen nem befolyásolhatta ezen új feltétel tartalmát.
- 35 Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy mindazon körülményeket figyelembe vegye, amelyek között az ilyen feltételt a fogyasztó elé terjesztették, annak meghatározása érdekében, hogy a fogyasztó befolyásolhatta-e annak tartalmát.
- 36 A jelen esetben az a körülmény, hogy az alapügyben szóban forgó novációs szerződés megkötése a változó kamatozású, minimális kamatlábra vonatkozó feltételt tartalmazó, jelzálog-fedezett kölcsönszerződések újratárgyalására irányuló – az Ibercaja Banco által a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 2013. május 9-i 241/2013 ítéletét követően indított – általános politikába illeszkedik arra enged következtetni, hogy XZ nem tudta befolyásolni az új minimális kamatlábra vonatkozó feltétel tartalmát.
- 37 Ugyanez vonatkozik arra a tényre is, hogy a kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint a bank nem adta át XZ részére a szerződés másolatát, és nem tette lehetővé számára, hogy azt – annak megismerése érdekében – magával vihesse.
- 38 Mindenesetre az a körülmény, hogy XZ a novációs szerződésben az aláírása elé elhelyezett, kézzel írt megjegyzésében kijelentette, hogy a minimális kamatlábra vonatkozó feltétel mechanizmusát megértette, önmagában nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy e feltételt egyedileg megtárgyalták, és hogy a fogyasztó ténylegesen befolyást gyakorolhatott az említett feltételt tartalmára.
- 39 A fenti megfontolásokból következik, hogy az előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egyedileg meg nem tárgyalnak, és adott esetben tisztességtelennek minősíthető az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele, amely az e felek által korábban kötött szerződésben szereplő, potenciálisan tisztességtelen feltétel módosítására, vagy ez utóbbi feltétel tisztességtelen jellege következményeinek a meghatározására irányul.

#### ***A negyedik kérdésről***

- 40 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, 4. cikkének (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezések értelmében az eladót vagy szolgáltatót terhelő átláthatósági követelmény azt jelenti, hogy ha az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval minimális kamatlábra vonatkozó feltételt tartalmazó, változó kamatozású, jelzálog-fedezett kölcsönszerződést köt, meg kell adnia a fogyasztó számára azt a tájékoztatást, amely a szerződés megkötésének időpontjában a minimális kamatlábra vonatkozó feltételből eredő mechanizmus gazdasági következmények megértéséhez szükséges.



- 41 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó által kötött szerződés egyedileg meg nem tárgyalt feltétele abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.
- 42 Ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében az ilyen szerződés feltételei tisztességtelen jellegének megítélése ugyanakkor nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a „feltételek világosak és érthetőek”.
- 43 Az említett irányelv 5. cikke ezenkívül úgy rendelkezik, hogy amennyiben az említett szerződésben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek mindig „világosnak és érthetőnek” kell lenniük.
- 44 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében és 5. cikkében foglalt átláthatósági követelmény nem korlátozható kizárólag az érintett feltétel alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére. Mivel az említett irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának, következésképpen az átláthatóságnak az ugyanebben az irányelvben előírt e követelményét kiterjesztő módon kell értelmezni (2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 50. pont).
- 45 Ezért a szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazására vonatkozó követelményt úgy kell értelmezni, hogy az azt is előírja, hogy a szerződés átláthatóan tüntesse fel azon mechanizmus konkrét működését, amelyre az érintett feltétel utal, valamint adott esetben az e mechanizmus és a többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt, oly módon, hogy e fogyasztó pontos és érthető szempontok alapján értékelhesse a számára ebből eredő gazdasági következményeket (2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 45. pont).
- 46 Mivel jelzalog-fedezettű kölcsönszerződésről van szó, a nemzeti bíróság feladata, hogy az összes releváns ténybeli elem – köztük a hitelező által a szerződés megkötése során közzétett reklám és tájékoztatás – figyelembevételével elvégezze az e tekintetben szükséges vizsgálatokat. Konkrétabban, a nemzeti bíróságnak a szerződéskötést övező körülmények összességének figyelembevételekor meg kell vizsgálnia, hogy tájékoztatták-e a fogyasztót a kötelezettségvállalását esetlegesen befolyásoló valamennyi olyan tényezőről, amely révén felmérheti többek között az általa felvett kölcsön teljes költségét. E vizsgálat során meghatározó szerepe van egyrészt annak, hogy a feltételek világosak és érthetőek-e ahhoz, hogy azok az átlagos fogyasztó számára lehetővé teszik az ilyen költség felmérését, másrészt annak a körülménynek, hogy a kölcsönszerződés nem tesz említést az e szerződés tárgyát képező áruk és szolgáltatások jellegénél fogva elengedhetetlennek tekintett információkról (2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 52. pont).
- 47 Közelebbről, a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az ilyen szerződés megkötése előtt a szerződési feltételekre és a szerződéskötés következményeire vonatkozó tájékoztatás. Többek között e tájékoztatás alapján dönti el a fogyasztó, hogy az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 48 Egyébiránt valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékelését az érintett szerződés megkötésének időpontja vonatkozásában kell elvégezni, figyelembe véve azon körülmények összességét, amelyekről az eladónak vagy szolgáltatónak az említett időpontban tudomása lehetett, és amelyek befolyásolhatják annak későbbi teljesítését, mivel valamely szerződési feltétel a felek között olyan egyensúlyhiányt okozhat, amely csak a szerződés teljesítése során nyilvánul meg (2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 54. pont).

- 49 Következésképpen a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében és 5. cikkében foglalt átláthatósági követelmény eladó vagy szolgáltató általi tiszteletben tartását azon adatok alapján kell megítélni, amelyekkel ezen eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval kötött szerződés megkötésének napján rendelkezett.
- 50 Ami közelebbről a változó kamatlábat tartalmazó kölcsönszerződésben foglalt minimális kamatlábra vonatkozó feltételt illeti, meg kell állapítani, hogy a kamatváltozások csökkenését korlátozó mechanizmus pénzügyi következményei szükségképpen azon referenciamutató változásától függenek, amely alapján az ilyen kamatlábat kiszámítják.
- 51 E körülmények között az érintett fogyasztó számára lehetővé kell tenni, hogy megértse az ilyen feltételből eredő, őt érintő gazdasági következményeket (lásd ebben az értelemben: 2019. június 5-i GT-ítélet, C-38/17, EU:C:2019:461, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 52 Mindazonáltal, mivel olyan feltételről van szó, amely egy mutató alapján számított változó kamatláb csökkenését korlátozza, e kamatláb pontos értéke egy kölcsönszerződésben, annak teljes időtartamára természetesen nem határozható meg. Így nem követelhető meg az eladótól vagy szolgáltatótól, hogy a kamatláb szerződéses változásaiból eredő pénzügyi következményekről pontos információkat szolgáltatson, mivel ezek a változások olyan jövőbeli, előre nem látható eseményektől függenek, amelyek e kereskedő akaratától függetlenek. Közelebbről, a változó kamatláb alkalmazása idővel már a jellegénél fogva is a jövőbeli törlesztőrészek összegének ingadozásához vezet, így az említett eladó vagy szolgáltató nem tudja pontosan meghatározni a minimális kamatlábra vonatkozó feltétel alkalmazásának e lejáratokra gyakorolt pontos hatását.
- 53 Ugyanakkor a Bíróság a változó kamatozású, jelzálog-fedezett kölcsönszerződésekkel kapcsolatban kimondta, hogy az alkalmazandó kamatláb kiszámításának alapjául szolgáló mutató múltbeli alakulására vonatkozó információk rendelkezésre bocsátása különösen releváns tényezőnek minősül (lásd ebben az értelemben: 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 56. pont).
- 54 Ezen információ alapján ugyanis a fogyasztó – a múltbeli ingadozások figyelembevételével – képes lehet azon eshetőség felmérésére, hogy nem részesülhet a számára javasolt minimális kamatlábnál alacsonyabb kamatlábból.
- 55 Azon összegeket illetően, amelyekről a fogyasztó a minimális kamatlábra vonatkozó új feltétel elfogadásával lemondana, és amelyek a fogyasztó által az minimális kamatlábra vonatkozó eredeti feltétel alapján fizetett összegek és azon összegek közötti különbségnek felelnek meg, amelyeket a minimális kamatlábra vonatkozó feltétel hiányában kellett volna megfizetni, meg kell jegyezni, hogy főszabály szerint ezeket az összegeket a szokásosan tájékozott és észszerűen körültekintő, átlagos fogyasztó könnyen meg tudja határozni, mivel az eladótól vagy szolgáltatótól, a jelen esetben az erre vonatkozó szükséges ismeretekkel és szakértelemmel rendelkező pénzügyintézetől minden szükséges adatot megkaphatott.
- 56 A fenti megfontolásokból az következik, hogy az előterjesztett negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, 4. cikkének (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezések értelmében az eladót vagy szolgáltatót terhelő átláthatósági követelmény azt jelenti, hogy ha az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval minimális kamatlábra vonatkozó feltételt tartalmazó, változó kamatozású, jelzálog-fedezett kölcsönszerződést köt, többek között a kamatláb kiszámításának alapjául szolgáló mutató múltbeli alakulására vonatkozó információk rendelkezésre bocsátásával meg kell adnia a fogyasztó számára azt a tájékoztatást, amely a szerződés megkötésének időpontjában a minimális kamatlábra vonatkozó feltételből eredő mechanizmus gazdasági következmények megértéséhez szükséges.

### ***A harmadik és az ötödik kérdésről***

- 57 A harmadik és ötödik kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdését, valamint ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy tisztességtelennek kell minősíteni valamely novációs szerződés azon feltételét, amely egy korábbi szerződés egyik feltételét módosítja, és amellyel az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó kölcsönösen lemond mind az e novációs szerződéssel módosított eredeti feltételre, mind a novációs feltételre vonatkozó igényekkel kapcsolatos keresetindítási jogról.
- 58 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a novációs szerződésben az Ibercaja Banco és XZ megállapodtak a jelzálog-fedezett kölcsönszerződés alapján alkalmazandó minimális kamatlábra vonatkozó feltételben foglalt kamatszint csökkentéséről, valamint arról, hogy kölcsönösen lemondanak minimális kamatlábra vonatkozó régi és új feltétellel kapcsolatos keresetindításról.
- 59 Mivel ezt a lemondásra vonatkozó feltételt az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződés keretében határozták meg, e feltétel tisztességtelen jellegét a nemzeti bíróság a 93/13 irányelv 3. cikkében előírt vizsgálat értelmében is megállapíthatja, feltéve, hogy az említett feltételt egyedileg nem tárgyalták meg, és figyelembe véve az ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt korlátozásokat.
- 60 Amint az ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, valamely egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.
- 61 A nemzeti bíróságra hárul annak vizsgálata, hogy az általa elbírálandó szerződési feltételeket tisztességtelennek kell-e minősíteni, figyelembe véve főszabály szerint ugyanezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően az eset összes körülményét (2018. augusztus 7-i Banco Santander és Escobedo Cortés ítélet, C-96/16 és C-94/17, EU:C:2018:643, 66. pont).
- 62 A nemzeti bíróság feladata, hogy az adott ügy tényállására figyelemmel meghatározza, hogy valamely feltétel megfelel-e a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság követelményének. A Bíróság hatáskörébe tartozik ugyanakkor az, hogy a 93/13 irányelv rendelkezéseiből levezesse azokat a szempontokat, amelyeket a nemzeti bíróság alkalmazhat vagy amelyeket alkalmaznia kell ennek értékelésekor (2016. július 28-i Verein für Konsumenteninformation ítélet, C-191/15, EU:C:2016:612, 65. pont).
- 63 Ezenkívül a 93/13 irányelv 3. cikke (3) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy ezen irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. E melléklet 1. pontjának q) alpontja azokra az esetlegesen tisztességtelennek minősíthető feltételekre vonatkozik, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy „kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében”.
- 64 Ráadásul az a tény, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó kölcsönösen lemond a szerződés valamely feltételére vonatkozóan a keresetindítási jogról, nem akadályozza annak, hogy a nemzeti bíróság megvizsgálja az ilyen feltétel tisztességtelen jellegét, amennyiben az említett feltétel a fogyasztóra kötelező joghatásokat válthat ki.

- 65 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a novációs szerződésben az Ibercaja Banco és XZ egyrészt megállapodott a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés alapján alkalmazandó minimális kamatlábra vonatkozó feltételben foglalt kamatszint csökkentéséről, másrészt arról, hogy kölcsönösen lemondanak a minimális kamatlábra vonatkozó régi és új feltételekkel kapcsolatos keresetindításról.
- 66 Először is azzal kapcsolatban, hogy XZ lemondott arról, hogy a nemzeti bíróság előtt az eredeti minimális kamatlábra vonatkozó feltétellel kapcsolatos igényeit érvényesítse, meg kell állapítani, hogy – amint az a jelen ítélet 25–28. pontjából következik – a 93/13 irányelvvel önmagában nem ellentétes az, hogy a fogyasztó szerződés útján lemondjon arról az előnyről, amely számára a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapításából származhatna, amennyiben e lemondás szabad és tájékozott hozzájárulásból ered.
- 67 Ezenkívül, amint arra a főtanácsnok az indítványának 70–73. pontjában rámutatott, különbséget kell tenni egyrészt a keresetindításról való lemondás – amennyiben azt olyan megállapodásban, így például egyezségben rögzítik, amelynek maga a tárgya is az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között fennálló jogvita rendezése – másrészt a jelen ítélet 75. és 76. pontjában említett, a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti szerződésben foglalt, bármely keresetindításról való előzetes lemondás között.
- 68 Ugyanakkor az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó által kötött szerződés valamely feltételének érvényessége tárgyában az e két fél között létrejött jogvita megoldására irányuló megállapodás keretében a bármely keresetindításról való kölcsönös lemondást előíró feltétel e megállapodás elsődleges tárgyát képezheti a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében, következésképpen mentesülhet az esetleges tisztességtelen jelleg megállapítása alól, amennyiben az világos és érthető, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.
- 69 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy XZ nem kapott elegendő információt a minimális kamatlábra vonatkozó eredeti feltétel tisztességtelen jellegére, valamint azon összegekre vonatkozóan, amelyek visszatérítésére – az általa e feltétel alapján jogalap nélkül kifizetett összegek erejéig – jogosult lett volna.
- 70 Amint az a jelen ítélet 48. pontjából kitűnik, az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó által kötött szerződés valamely feltétele tisztességtelen jellegének értékelését e szerződés megkötésének időpontjára tekintettel kell elvégezni, figyelembe véve azon körülmények összességét, amelyekről ezen eladónak vagy szolgáltatónak az adott időpontban tudomása lehetett, és amelyek befolyásolhatják az említett szerződés későbbi teljesítését, mivel valamely feltétel a szerződéses felek között olyan egyensúlyhiányt okozhat, amely csak e szerződés teljesítése során nyilvánul meg.
- 71 Márpedig, noha a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy melyek voltak azok az információk, amelyekkel a novációs szerződés megkötésének időpontjában az Ibercaja Banco rendelkezett, meg kell állapítani, hogy a Bíróság rendelkezésére álló információk szerint e szerződést 2014. március 4-én kötötték. A 2013. május 9-i 241/2013. sz. ítéletében a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) a fogyasztói egyesületek által indított eljárás keretében úgy ítélte meg, hogy a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződésekben szereplő minimális kamatlábra vonatkozó feltételek főszabály szerint nem felelnek meg az egyértelműség és az átláthatóság követelményének, és ezért tisztességtelennek tekinthetők. Ezzel a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) az ilyen feltételek semmissége megállapításának jogkövetkezményeit a jövőre korlátozta. A Bíróság azonban csak a 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítéletben (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980) mondta ki, hogy az ilyen korlátozás ellentétes a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével.
- 72 Következésképpen egyrészt, noha az XZ és az Ibercaja Banco közötti, minimális kamatlábra vonatkozó eredeti feltétel tisztességtelen jellege a novációs szerződés megkötésének időpontjában feltételezhető volt, úgy tűnik, hogy nem biztos tényről volt szó, mivel e tisztességtelen jelleg nem valamely, e szerződés felei közötti bírósági eljárás keretében állapították meg.



- 73 Másrészt úgy tűnik, hogy a novációs szerződés megkötésének időpontjában fennálló jogi helyzet nem tette lehetővé az Ibercaja Banco számára annak megállapítását, hogy a minimális kamatlábra vonatkozó tisztességtelen feltétel fennállása megalapozza az e feltétel miatt jogalap nélkül kifizetett összegek teljes visszatérítéséhez való jogot.
- 74 E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie, hogy a novációs szerződés megkötésének időpontjában mennyire volt bizonyos a minimális kamatlábra vonatkozó eredeti feltétel tisztességtelen jellege, annak érdekében, hogy meghatározza azon információk terjedelmét, amelyeket az Ibercaja Bancónak az őt terhelő átláthatósági követelmény alapján – a keresetindításról való lemondásra vonatkozó feltétel ismertetése során – kellett XZ részére nyújtania, valamint, hogy XZ képes volt-e a számára a feltételből eredő jogkövetkezmények megértésére.
- 75 Másodszor, az alapeljárás feleinek az minimális kamatlábra vonatkozó új feltétellel kapcsolatos igényeik nemzeti bíróság előtti érvényesítéséről való lemondását illetően hangsúlyozni kell, hogy – amint arra a főtanácsnok indítványának 43. és 44. pontjában rámutatott – a fogyasztó nem vállalhat érvényesen kötelezettséget arra, hogy a jövőre nézve lemond a bírói jogvédelemtől és a 93/13 irányelvből eredő jogairól. A fogyasztó ugyanis *per definitionem* nem képes belátni, hogy az esetleges jövőbeli jogvitákban az ilyen feltételhez elfogadásának milyen következményei lehetnek.
- 76 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése – amelynek értelmében a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve – kógens jellegű (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutierrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 55. pont). Márpedig annak elismerése, hogy a fogyasztó előzetesen lemondhat az ezen irányelv által létrehozott védelmi rendszerből eredő jogairól, ellentétes lenne e rendelkezés kógens jellegével, és veszélyeztetné e rendszer hatékonyságát.
- 77 A fenti megfontolásokból következik, hogy az előterjesztett harmadik és ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdését, valamint ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy
- az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között fennálló jogvita megoldása céljából kötött szerződésben foglalt azon feltételt, amely útján e fogyasztó lemond arról, hogy a nemzeti bíróság előtt érvényesítse azokat a igényeket, amelyeket e feltétel hiányában érvényesíthetett volna, „tisztességtelennek” lehet minősíteni különösen akkor, ha az említett fogyasztó nem rendelkezhetett azokkal a lényeges információkkal, amelyek lehetővé tették volna a számára az e feltételből eredő jogkövetkezmények megértését;
  - az a feltétel, amely szerint ugyanez a fogyasztó a jövőbeli jogviták tekintetében lemond a 93/13 irányelv értelmében őt megillető jogokon alapuló keresetindításról, nem kötelező a fogyasztóra nézve.

## A költségekről

- 78 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.



A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele, amelynek tisztességtelen jellege bírósági úton megállapítható, az ezen eladó vagy szolgáltató és e fogyasztó közötti novációs szerződés tárgyát képezze, amely szerződéssel a fogyasztó lemond azon jogkövetkezményekről, amelyeket e feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása vonna maga után, azzal a feltétellel, hogy e lemondás a fogyasztó szabad és tájékozott hozzájárulásán alapul, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.
- 2) A 93/13 irányelv 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egyedileg meg nem tárgyaltnak, és adott esetben tisztességtelennek minősíthető az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele, amely az e felek által korábban kötött szerződésben szereplő, potenciálisan tisztességtelen feltétel módosítására, vagy ez utóbbi feltétel tisztességtelen jellege következményeinek a meghatározására irányul.
- 3) A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, 4. cikkének (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezések értelmében az eladót vagy szolgáltatót terhelő átláthatósági követelmény azt jelenti, hogy ha az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval minimális kamatlábra vonatkozó feltételt tartalmazó, változó kamatozású, jelzálog-fedezett kölcsönszerződést köt, többek között a kamatláb kiszámításának alapjául szolgáló mutató múltbeli alakulására vonatkozó információk rendelkezésre bocsátásával meg kell adnia a fogyasztó számára azt a tájékoztatást, amely a szerződés megkötésének időpontjában a minimális kamatlábra vonatkozó feltételből eredő mechanizmus gazdasági következmények megértéséhez szükséges.
- 4) A 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdését, valamint ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy
  - az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között fennálló jogvita megoldása céljából kötött szerződésben kikötött azon feltételt, amely útján e fogyasztó lemond arról, hogy a nemzeti bíróság előtt érvényesítse azokat a igényeket, amelyeket e feltétel hiányában érvényesíthetett volna, „tisztességtelennek” lehet minősíteni különösen akkor, ha az említett fogyasztó nem rendelkezhetett azokkal a lényeges információkkal, amelyek lehetővé tették volna a számára az e feltételből eredő jogkövetkezmények megértését;
  - az a feltétel, amely szerint ugyanez a fogyasztó a jövőbeli jogviták tekintetében lemond a 93/13 irányelv értelmében őt megillető jogokon alapuló keresetindításról, nem kötelező a fogyasztóra nézve.

Aláírások